

RESPONSABILITATEA PERSONALĂ, ÎN EZECHIEL CAPITOLUL 18

GEORGE-ALIN MOIȘ
Teologie Pastorală anul IV

Introducere

Cartea profetului Ezechiel a fost aflată în pericolul de a fi exclusă din canonul biblic iudaic din cauza unor discrepanțe între învățăturile Torei și scrierea profetului. „Însă datorită strădaniei lui Rabbi Hananaih ben Hezekiah, un învățat din secolul I d.Hr., care a armonizat în urma unei munci migăloase dezacordurile existente, cartea a fost adăugată definitiv în canon la Sinodul de la Iamnia.”¹

Cu toate acestea, în primele veacuri d.Hr., cartea lui Ezechiel era exclusă lecturii, până la vârsta de 30 ani a cititorilor, din cauza dificultății de înțelegere a cărții.²

O aparentă contradicție între Decalog și cartea profetului o reprezintă tema responsabilității personale: Textul din Ieșire 20,4 spune foarte clar privind responsabilitatea comunitară: „Eu, Domnul Dumnezeuul tău, sunt un Dumnezeu zelos, care **pedepsesc pe copii pentru vina părinților** ce Mă urăsc pe Mine, **până la al treilea și al patrulea neam**” (Ieșire 20,5), în timp ce Ezechiel subliniază ideea responsabilității personale: „Și a mai fost cuvântul Domnului către mine și mi-a zis: Pentru ce spuneți voi în țara lui Israel pilda aceasta și ziceți: Părinții au mâncat aguridă și copiilor li s-au strepezit dinții? Precum este adevărat că Eu sunt viu, zice Domnul Dumnezeu, tot așa este de adevărat că pe viitor nu se va mai grai pilda aceasta lui Israel. Că iată toate sufletele sunt ale Mele; cum este al Meu sufletul tatălui, tot așa și sufletul fiului; **sufletul care a greșit va muri.**” (Ezechiel 18,1-4) Afirmația lui Ezechiel este întărită de profetul Ieremia: „În zilele acelea nu vor mai zice: "Părinții au mâncat aguridă și copiilor li s-au strepezit dinții". Ci **fiecare va muri pentru fărădelegea sa**; cine va mânca aguridă, acela i se vor strepezi dinții.” (Ieremia 31,29-30)

¹ *Introducere în Vechiul Testament*, coord. Pr. Prof. Ioan Chirilă, Ed. Basilica, București, 2018, p. 574.

² *Studiul Vechiului Testament, pentru Facultățile de Teologie*, Ed. a 4-a revizuită, ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, p.217.

Vom vedea în cele ce urmează că nu este o neconcordanță în cuvântul Domnului, nici nu și-a schimbat Dumnezeu judecățile, ci s-au schimbat condițiile exterioare: între timp avuse loc o reconfigurare socială.³

Responsabilitatea comunitară

Concepția ebraică despre personalitatea corporativă pornește de la idea de grup, fiecare grup fiind privit ca o unitate. Întregul grup ar putea funcționa ca un singur individ prin oricare membru considerat un reprezentant al acestuia. Personalitatea corporativă nu era limitată la cei vii, ci includea și pe cei adormiți și pe cei nenăscuți, astfel grupul putea fi conceput ca fiind viu pentru totdeauna. Această unitate a personalității corporative nu poate fi trecută cu vederea nici în aspectele legale.⁴ Psihologia poporului evreu arată că ei erau conștienți că faptele fiecărui om se răsfrâng asupra celorlalți oameni, având un efect direct asupra societății. Astfel, întreaga societate a Sodomei și Gomorei (Facerea 19) a devenit păcătoasă, păcatul extinzându-se de la om la om, fiecare devenind vinovat. Singurul care a scăpat de pedeapsa divină a fost Lot, care nu s-a unit în păcat cu societatea din care făcea parte. Un exemplu grăitor mai recent în acest sens avem paradigma dată de Fiodor. M. Dostoievski în cartea *Frații Karamazov*: fiecare este vinovat pentru toți și pentru toate.

În iudaismul preexilic este dezvoltată o teologie a meritelor părinților: Dumnezeu I se arată lui Isaac „pentru Avraam, sluga mea”, adică pentru meritele lui Avraam.

În urma greșelii protopărinților Adam și Eva, urmașii lor au avut de suferit pierzând comuniunea nemijlocită cu Dumnezeu și grădina Edenului. Prin credința și dreptatea lui Noe, familia lui a scăpat din apele potopului. De asemenea, în perioada regalității Vechiului Testament observăm că poporul trăia bunăstarea sau mânia lui Dumnezeu în urma faptelor regelor.⁵ Oare ar fi suferit poporul dacă nu s-ar fi alăturat regelui în păcate? Păcatul izolat al regelui ar fi avut aceeași urmare? Era necesară pedeapsa comunității deoarece aceasta a încurajat și perpetuat păcatul regelui, ajungându-se astfel ca toți să fie vinovați.

³ Alexandru Mihăilă, „De ce pedeapsa până la al patrulea neam?,” Ziarul Lumina (29 decembrie 2011).

⁴ *Collective and Individual Responsibility A Description of Corporate Personality in Ezekiel 18 and 20* By Jurrien Mol, BRILL, Leiden/Boston, 2009 pp.114-115.

⁵ Alexandru Mihăilă, „De ce pedeapsa până la al patrulea neam?,” Ziarul Lumina (29 decembrie 2011).

Shunia Bendor⁶ explică textul din Ieșire 20,5 ca referindu-se la familia extinsă, care era modul de viață al poporului evreu.

Familia extinsă era o comunitate care era circumscrisă unei locuințe de mari dimensiuni, fiind compusă din părinți și fiii lor împreună cu nurerile, fiii fiilor lor ș.a.m.d. Se ajungea ca o astfel de familie să numere trei, patru, poate chiar cinci generații.

Înțelegem deci „pedepsesc pe copii pentru vina părinților ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea și al patrulea neam” (Ieșire 20,5) ca o pedeapsă care vizează pocăința celui ce a greșit. Cine nu suferă și nu se pocăiește când își vede copilul, nepotul sau strănepotul suferind pentru păcatele lui? În aceste pedepse divine trebuie să vedem providența divină care îndeamnă la îndreptare.

„În perioada preexilică observăm așadar funcționând personalitatea corporativă. De aceea Decalogul este formulat pe acest calapod al răspunderii întregii comunități a familiei extinse.”⁷

Reconfigurarea socială. Odată cu deportarea în Babilon, această structură a familiei extinse s-a fărâmițat. Printre exilați circula zicala: „Părinții au mâncat aguridă și copiilor li s-au strepezit dinții.” (Ezechiel 18,2), încercând astfel să se dezvinovățească și să considere că suferă pentru păcatele părinților lor.

Responsabilitatea personală

Profetul Ezechiel contracarează abordarea exilaților de a încerca să arunce vina unii asupra altora, rezultând o adevărată pledoarie pentru responsabilitatea personală.

Debutând în Ezechiel **3,16-21** reluată în secvențele **14,14-23; 18; 33,1-20**; tema responsabilității personale reprezintă un aspect important al cărții profetului Ezechiel. Abordarea și sublinierea acesteia de către profet era absolut necesară deoarece tendința iudeilor după căderea Ierusalimului și deportarea în Babilon a fost aceea de a arunca vina unii asupra altora. Mesajul lui Ezechiel este clar: fiecare om va fi judecat după păcatele sale. De asemenea, oricine poate obține iertarea dacă se va pocăi. Domnul îl va mântui pe cel care se căiește, îl va curăți (purifica), îi va da un duh nou și o inimă primitoare a Cuvântului. Prin urmare, soluția nu este a arunca vina unii pe umerii altora, ci a-și recunoaște cu părere de rău propriile păcate.⁸

⁶ Shunia Bendor *The Social Structure of Ancient Israel. The Institutions of the Family (Beit 'Ab) from the Settlement to the End of the Monarchy*, Simor Ltd, Jerusalem, 1996, JBS 7, pp. 31-51).

⁷ Alexandru Mihăilă, „De ce pedeapsa până la al patrulea neam?,” Ziarul Lumina (29 decembrie 2011).

⁸ Constantin Jinga, *Fișe de inițiere în lectura Vechiului Testament*, ed. Marineasa, Timișoara, 2000, p. 154.

După ce prezintă zicala părinților care au mâncat aguridă, în capitolul 18, Dumnezeu subliniază că El este stăpânul sufletelor și doar El poate judeca drept deoarece El cunoaște inimile oamenilor: „Că iată toate sufletele sunt ale Mele; cum este al Meu sufletul tatălui, tot așa și sufletul fiului; sufletul care a greșit va muri.”(Ezechiel 18,4). Observăm mai departe o iscodire semenilor profetului la adresa Domnului, însă acesta le răspunde foarte clar: „Dar veți zice: Pentru ce fiul să nu poarte nedreptatea tatălui său? Pentru că fiul a făcut ceea ce era drept și legiuit și toate legile Mele le-a ținut și le-a împlinit; de aceea va trăi. Sufletul care păcătuiește va muri. Fiul nu va purta nedreptatea tatălui, și tatăl nu va purta nedreptatea fiului. Celui drept i se va socoti dreptatea sa, iar celui rău, răutatea sa.”(Ezechiel 18,19-20). Ei nu se opresc aici, ci ajung chiar să îl acuze pe Dumnezeu că nu judecă conform tradiției, credinței și superstițiilor lor: „Dar voi ziceți: "Calea Domnului nu este dreaptă". Ascultați, casa lui Israel: Oare calea Mea nu este dreaptă, sau nu sunt drepte căile voastre?”(Ezechiel 20,25). Astfel, Dumnezeu îi mustră și îi îndeamnă la un proces de conștiință. Pentru a nu lăsa nici un loc de interpretare eronată, Dumnezeu le oferă criteriile judecății: Dacă părinților drepecți li se naște un fiu păcătos, ei nu vor fi judecați pentru faptele fiului. Dacă părinților păcătoși li se naște un fiu care păzește poruncile Domnului, dreptul nu va fi judecat pentru păcatele părinților (vezi Ezechiel 18, 5-22).

Mai departe, Dumnezeu își exprimă dorința clară: „**Oare voiesc Eu moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu - și nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale și să fie viu?**” (18,23)

Motivul pentru care profetul Ezechiel promovează reconfigurarea conduitei morale a comunității evreiești din împrăștiere este că poporul lui Israel a fost dus în robie ca urmare a conduitei morale care se împotriva prescripțiilor Domnului, aduse la cunoștința acestora prin tradiția iudaică, prin Tora, dar și prin profeții care au avertizat iminența prăbușirii Ierusalimului. Dacă se vor pocăi, Domnul va restaura poporul în Pământul Făgăduinței. De asemenea, ei nu trebuie să trăiască cu nostalgia vremurilor dinaintea deportării. Întoarcerea din robie nu este o condiție a restaurării omului. Faptele omului sunt cele care îi aduc izbăvirea sufletului său, indiferent de locul în care trăiește.

Ezechiel dorea cu ardoare restaurarea Ierusalimului și refacerea unității naționale a poporului evreu. Acest lucru va fi dus la îndeplinire atunci când răul va fi îndepărtat dintre exilați, respectiv cei care se vor întoarce din robie.

Capitolul se încheie subliniind bunăvoința Domnului și dorința Lui de restaurare a societății: „Lepădați de la voi toate păcatele voastre cu care ați greșit și vă faceți o inimă nouă și un duh nou. De ce să muriți voi, casa lui Israel?

Căci Eu nu voiesc moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu; întoarceți-vă deci și trăiți!” (Ezechiel 18, 31-32).

Bibliografie

- Pr. Prof. Ioan Chirilă, coord., *Introducere în Vechiul Testament*, Ed. Basilica, București, 2018.
- *Studiul Vechiului Testament, pentru Facultățile de Teologie*, Ed. a 4-a revizuită, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
- Alexandru Mihăilă, „De ce pedeapsa până la al patrulea neam?,” Ziarul Lumina (29 decembrie 2011).
- *Collective and Individual Responsibility A Description of Corporate Personality in Ezekiel 18 and 20* By Jurrien Mol, BRILL, Leiden/Boston, 2009.
- Shunia Bendor, *The Social Structure of Ancient Israel. The Institutions of the Family (Beit 'Ab) from the Settlement to the End of the Monarchy*, Simor Ltd, Jerusalem.
- Constantin Jinga, *Fișe de inițiere în lectura Vechiului Testament*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2000.